

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

**Педагогічний факультет
Кафедра початкової освіти та освітніх інновацій**

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ОСНОВИ ПЕДАГОГІКИ»

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітньо-професійна програма «Початкова освіта»

Спеціальність АЗ Початкова освіта

Галузь знань А Освіта

Затверджено на засіданні кафедри
початкової освіти та освітніх інновацій
Протокол № 1 від 26 серпня 2025 р.

Івано-Франківськ – 2025

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Основи педагогіки
Викладач (-і)	проф. Оліяр М.П.
Контактний телефон викладача	0971537294
E-mail викладача	maria.oliyar@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua/
Консультації	Згідно розкладу

2. Анотація до навчальної дисципліни

Предметом вивчення навчальної дисципліни є теоретичні основи педагогіки як науки. **Зміст освітньої компоненти** включає: предмет і завдання педагогіки початкової школи, її основні категорії відповідно до Закону України «Про освіту»; джерела і галузі педагогіки; філософські основи педагогіки; методологія педагогічної науки; загальна характеристика методів науково-педагогічних досліджень; особливості організації педагогічного процесу як цілісної системи; чинники розвитку і формування особистості молодшого школяра.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни є: розкрити теоретичні основи педагогіки як науки про освіту, навчання і виховання учнів молодшого шкільного віку; забезпечити фахову підготовку майбутніх учителів початкових класів з основ педагогіки, сприяти практичному оволодінню основними педагогічними категоріями та поняттями.

Основними цілями вивчення дисципліни є:

- формування вмінь студентів розкривати суть основних категорій педагогіки, зміст та особливості чинників розвитку і формування особистості молодшого школяра;
- розвиток здатності до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- розвиток умінь виявляти, ставити та вирішувати проблеми, аналізувати педагогічні явища і процеси;
- формування загальної та педагогічної культури студентів, сприяння становленню їх світогляду та професіоналізму, оволодінню методологічними, психолого-педагогічними і методичними основами організації освітнього процесу;
- розвиток комунікативних умінь студентів, здатності вільно обговорювати професійні проблеми, доносити до фахівців і нефахівців інформацію, ідеї, проблеми, рішення, власний досвід та аргументувати їх;
- розвиток здатності до роботи в команді, до міжособистісної взаємодії на засадах партнерства;
- розвиток у студентів умінь систематично поповнювати знання шляхом самоосвіти, самовдосконалення з використанням ІКТ.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Компетентності
Загальні компетентності: КЗ-4. Здатність працювати в команді, міжособистісної взаємодії.

КЗ-5. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

КЗ-6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Спеціальні (фахові) компетентності:

СК-5. Здатність до проєктування осередків навчання, виховання й розвитку здобувачів початкової освіти.

СК-12. Здатність доносити до фахівців і нефахівців інформацію, ідеї, проблеми, рішення, власний досвід та аргументувати їх на засадах партнерської взаємодії в умовах початкової школи.

Програмні результати навчання:

ПР-03 Критично оцінювати достовірність та надійність інформаційних джерел, дотримуватися юридичних і етичних вимог щодо використання інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій у перебігу педагогічної діяльності в початковій школі.

ПР-09 Планувати та організовувати освітній процес у початковій школі, позаурочні й позашкільні заняття та заходи, використовуючи різні організаційні форми навчання та типи занять, із дотриманням принципу науковості та вимог нормативних документів початкової школи.

ПР-11 Збирати, інтерпретувати та застосовувати дані у сфері початкової освіти із використанням методів наукової діяльності.

ПР-13 Організовувати освітній простір з дотриманням принципів універсального дизайну, безпечно, проєктувати навчальні осередки у класі спільно з молодшими школярами з урахуванням їхніх вікових особливостей, інтересів і потреб, забезпечувати дотримання вимог безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни, створювати психологічно комфортні умови освітнього процесу.

ПР-18 Формувати критичне мислення та інфомедійну грамотність учнів початкових класів.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни			
Вид заняття		Загальна кількість годин	
лекції		14 год.	
семінарські заняття / практичні / лабораторні		20 год.	
самостійна робота		56 год.	
Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
1	013 Початкова освіта	1	Нормативний
Тематика навчальної дисципліни			
Тема		Кількість год.	
		лекції	заняття сам. роб.
Тема 1. Предмет і завдання педагогіки. Педагогіка як наука, виникнення і розвиток педагогіки.Об'єкт, предмет, функції і завдання педагогіки. Основні педагогічні категорії. Система педагогічних наук. Зв'язки педагогіки з іншими		2 год.	2 год. 6 год.

науками. Джерела педагогіки.			
Тема 2. Філософські основи педагогіки. Поняття «методологія педагогічної науки». Філософська система гуманізму в освіті. Ціннісний (аксіологічний) підхід до вивчення педагогічних явищ. Педагогічні цінності. Загально- і конкретно-наукова методологія педагогіки.	2 год.	4 год.	12 год.
Тема 3. Загальна характеристика логіки і методів науково-педагогічних досліджень. Науково-педагогічні дослідження – один із шляхів розв’язання педагогічних проблем. Технологія, етапи і процедура педагогічних досліджень. Методи науково-педагогічних досліджень, їх класифікація. Характеристика методів науково-педагогічного дослідження.	2 год.	2 год.	12 год.
Тема 4. Педагогічний процес як система. Суть педагогічного процесу, його рушійні сили. Взаємодія як спосіб організації педагогічного процесу. Компоненти педагогічного процесу. Закономірності педагогічного процесу. Етапи педагогічного процесу. Принципи педагогічного процесу.	2 год.	4 год.	8 год.
Тема 5. Розвиток і формування особистості дитини. Розвиток і формування особистості, закономірності та рушійні сили розвитку особистості. Напрями і чинники розвитку особистості, їх взаємозв’язок. Вікова періодизація в педагогіці. Нерівномірність розвитку. Акселерація і ретардація в розвитку особистості. Врахування індивідуальних особливостей учнів. Теорії розвитку особистості.	2 год.	2 год.	6 год.
Тема 6. Становлення особистості в процесі соціалізації. Вплив середовища на розвиток і формування особистості. Загальна характеристика процесу соціалізації. Класифікація і загальна характеристика факторів соціалізації особистості.	2 год.	2 год.	6 год.
Тема 7. Роль виховання та діяльності у формуванні особистості. Виховання як чинник розвитку особистості молодшого школяра. Мета і завдання виховання в сучасній українській школі. Ідеал українського виховання. Зарубіжні напрями педагогіки про мету виховання. Діяльність як фактор формування особистості молодшого школяра. Основні види діяльності молодших школярів. Спілкування і його значення в розвитку особистості.	2 год.	4 год.	6 год.
ЗАГ.:	14 год.	20 год.	56 год.

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система	Вид контролю – екзамен. Максимальна кількість балів – 100.
------------------	---

оцінювання навчальної дисципліни	Практичні заняття – 20 балів, Контрольна робота – 5 балів; Самостійна робота / індивідуальне/ творче завдання – 25 балів. Екзамен – 50 балів. Здобувач може отримати додаткові бали за результати неформальної освіти, що відображають зміст окремих тем навчальної дисципліни (але не більше 10 балів) відповідно до «Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» (https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf)
Вимоги до письмових робіт	Контрольна робота – 5 балів (два теоретичні питання - 4 бали; практичне завдання - 1 бал). Самостійна домашня робота (підготовка презентацій, підготовка словника педагогічних термінів) - 10 балів. ІНДЗ (мінідослідження) – 10 балів. Творче завдання (есе) – 5 балів.
Практичні заняття	Максимальна оцінка – 20 балів.
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання 50 % завдань
Підсумковий контроль	Форма підсумкового контролю – екзамен.

7. Політика навчальної дисципліни

<i>1. Виконання завдань, пропуски та відпрацювання.</i> Інформація щодо результатів тестування, виконання індивідуальних / групових робіт, презентації результатів самостійної роботи, загальна оцінка змістового модуля в цілому надається кожному здобувачу індивідуально. Неприпустимими є плагіат та списування. Інформація щодо оцінки виконання індивідуального (творчого) завдання надається здобувачеві після представлення (у т. ч. публічного) результатів виконання роботи. Результати виконання індивідуального творчого завдання надаються згідно розкладу практичних занять. Письмові роботи виконуються відповідно до тематики лекцій, зазначених у силабусі. Можливість і порядок відпрацювання пропущених студентом занять регламентується «Порядком організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» (https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/09/poriadok-orhanizatsii-ta-provedennia-otsiniuvannia-uspishnosti-zdobuvachiv-vyshchoi-osvity.pdf) <i>2. Академічна доброчесність.</i> Викладання навчальної дисципліни та взаємодія із здобувачем освіти ґрунтуються на основі положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів освіти та науково-педагогічних працівників: «Кодекс честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника»; «Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника»; «Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника». Ознайомитися з цими положеннями та документами можна за посиланням https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-

плагіату/.

3. *Відвідування занять.* Пропуски практичних занять відпрацьовуються. Здобувач вищої освіти зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття відповідно до «Порядку організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» (<https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/09/poriadok-orhanizatsii-ta-provedennia-otsiniuvannia-uspishnosti-zdobuvachiv-vyshchoi-osvity.pdf>).

Порядок та організація контролю знань здобувачів вищої освіти визначаються «Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» (<https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/09/polozhennia-pro-orhanizatsiiu-osvitnoho-protsesu-ta-rozrobku-osnovnykh-dokumentiv-z-orhanizatsii-osvitnoho-protsesu.pdf>), «Порядком організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» (<https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/09/poriadok-orhanizatsii-ta-provedennia-otsiniuvannia-uspishnosti-zdobuvachiv-vyshchoi-osvity.pdf>).

4. *Неформальна освіта.* Результати неформальної освіти зараховується відповідно до «Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» (<https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf>).

8. Рекомендована література

Основна:

1. Андрюшина Л.Л. Загальні основи педагогіки в схемах / Андрюшина Л.Л., Кавовкіна О.А., Кожедуб Т.Г. Дніпропетровськ, 2016. 160 с.
2. Барбашова І. А Загальні основи педагогіки: навч. посібник для ст-тів ВНЗ. 2-е видання. Донецьк: Ландон-XXI, 2011.126 с.
3. Волкова Н. П. Педагогіка : навчальний посібник. К. : Академвидав, 2007. 616 с.
4. Декларація прав дитини. Відродження. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_384#Text
5. Гурський В.А., Присакар В.В. Педагогіка. Загальні основи педагогіки теорія освіти і навчання. У двох книгах. Книга 1: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Видання 2-е, доопрацьоване і доповнене. Кам'янець-Подільський: Медобори-2006, 2014. 218 с.
6. Загальна педагогіка. Лекції : навч.-метод. посібник для здобув. вищ. освіти першого (бакалаврського) рівня та освітньо-професійного ступеня фахового молодшого бакалавра / уклад. : О. Бабакіна та ін.; Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. Харків, 2022. 317 с.
7. Задорожна-Княгницька Л. В. Загальні основи педагогіки : навч. посіб. для здоб. вищої освіти за освітнім ступенем «Бакалавр» спец. 013 «Початкова освіта» / Л. В. Задорожна-Княгницька, І. Б. Тимофєєва. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 192 с.
8. Зайченко І.В. Педагогіка. Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів, 2-е вид. К., «Освіта України», «КНТ», 2008. 528 с.
9. Закон України «Про вищу освіту» (2014 р.). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2984-14>
10. Закон України «Про повну загальну середню освіту». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2984-14><https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>
11. Закон України «Про запобігання корупції». URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>

12. Закон України «Про освіту». URL: https://uristua.net/закони/про_освіту/
13. Ілійчук Л.В., Оліяр М.П. Основи педагогіки зі вступом до спеціальності. Навч. посібник. Івано-Франківськ, 2018. 190 с.
14. Конституція України : Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. К. : Преса України, 1997. 80 с.
15. Концепція нової української школи. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkolacompressed.pdf>.
16. Мазоха Д. С. Педагогіка : навчальний посібник / Д. С. Мазоха, Н. І. Опанасенко. К. : Центр навчальної літератури, 2005. 232 с.
17. Максимюк С. П. Педагогіка : навчальний посібник. К. : Кондор, 2005. 667 с.
18. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка : навчальний посібник. К., 2007. 656 с.
19. Нісімчук А. С. Педагогіка : підручник. К. : Атака, 2007. 344 с.
20. Оліяр Марія, Копчак Лілія. Діагностика професійної підготовленості майбутніх учителів до гуманізації освітнього середовища в початковій школі. Гірська школа Українських Карпат. 2018. № 18. С. 108–113. 0,3 др. а.
21. Оліяр М. П. Психолого-педагогічні засади підготовки майбутніх учителів до проектування сучасних освітніх технологій. Упровадження інноваційної освітньої парадигми в гірських школах Українських Карпат / За наук. ред. д. п. н. Оліяр М.П.; ДВНЗ «ПНУ ім. В. Стефаника». Івано-Франківськ: Супрун В. П., 2019. С. 39-54.
22. Марія Оліяр. Уміння вчитися як ключова компетентність особистості в інформаційному суспільстві. SCIENTIA. NR 14/1. Chełm, 2020. С. 13-23.
23. Оліяр М.П. Якість освіти і якість підготовки вчителя. Нова українська школа в гірському регіоні України: теорія, практика, досвід: монографія / за наук. ред Оліяр М.П.; ДВНЗ «ПНУ ім. В. Стефаника». Івано-Франківськ: Супрун В.П., 2020. С. 6-16.
24. Омеляненко С. В. Педагогіка : тестові завдання : навчальний посібник. К. : Знання, 2008. 391 с.
25. Нова українська школа: poradnik dla wczelal / za zag. red. H. M. Bībik. Kіiv : Літера ЛТД, 2018. 160 с.
26. Педагогіка І («Основи педагогіки», «Дидактика»): Опорні конспекти лекцій для студентів денної форми навчання спеціальності 013 «Початкова освіта» ОС «Молодший бакалавр» / Т. І. Молнар. Мукачево: МДУ, 2020. 88 с.
27. Педагогіка загальна (інтегрована) / Кіів. ун-т ім. Бориса Грінченка, Каф. теорії та історії педагогіки ; [уклад.: Терентьєва Н. О., Фруктова Я. С.]. К. : Ю. Чабаненко [вид.], 2012. 140 с.
28. Педагогіка: модульний курс : навч. посібник / І. П. Аненкова, М. А. Байдан, О. А. Горчакова, В. М. Руссол. Рек. МОН. Львів : Новий Світ, 2011. 567 с.
29. Педагогіка : практикум / Уклад. : О. А. Жирун, Є. В. Пузирьов. К. : НТУУ «КПІ», 2011. 104 с.
30. Полякова Г. А. Педагогіка : навчальний посібник. Х. : ВД: "ІНЖЕК", 2011. 374 с.
31. Служинська З. Спадковість людини. Львів: Галицька видавнича спілка, 2012. 365 с.
32. Фіцула М. М. Педагогіка : навчальний посібник. К. : Академвидав, 2006. 560 с.
33. Ярошинська О. О. Загальні основи педагогіки. Навчально-методичний посібник. Умань: РВЦ «Софія». 2008. 152 с.
34. Maryna Netreba, Valentyna Bilyk, Mariia Oliiar, Khrystyna Martsikhiv, Lesia Stoliarchuk. Educational Issues in the Development of Postmodernism: a Retrospective Review and Current Trends. Проблеми освіти в розвитку постмодернізму: ретроспектива та сучасні тенденції. Postmodern Openings. 2020. Vol. 11, Issue 2, Supl.1. P. 288–300.

Основні нормативно-правові документи:

1. Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з

організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (<https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/09/polozhennia-pro-orhanizatsiiu-osvitnoho-protsesu-ta-rozrobku-osnovnykh-dokumentiv-z-orhanizatsii-osvitnoho-protsesu.pdf>)

2. Порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (<https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/09/poriadok-orhanizatsii-ta-provedennia-otsiniuvannia-uspishnosti-zdobuvachiv-vyshchoi-osvity.pdf>).

3. Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (<https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>).

Допоміжна:

1. Оліяр М. П. Технологія діалогічного навчання як засіб реалізації комунікативного підходу в початковій школі. Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського. Педагогічні науки. 2018. № 2 (61). С. 200–205. 0,6 др. а.

2. Оліяр М. П. Формування комунікативної компетентності учнів гірської початкової школи як чинник їх соціалізації. Гірська школа в умовах реформування системи освіти: компетентнісний вектор. Монографія / За наук. ред. д.п.н. Оліяр М.П. Івано-Франківськ, 2018. С. 10-26. 1,0 др. арк.

3. Романко І. Комунікативна взаємодія вчителя й учнів як спосіб міжособистісних стосунків у навчально-виховному процесі // Українська мова і література в школі. Київ, 2012. № 7. С. 54-57.

4. Смолюк С. Формування особистості молодшого школяра в умовах розвивального освітнього середовища. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/153583866.pdf>

Інформаційні ресурси:

1. Наукова електронна бібліотека. (Книги, підручники.) URL: <http://www.nbuv.gov.ua/portal>

2. Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>

3. Наукова бібліотека Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. URL: <http://lib.pnu.edu.ua/>

Викладач

проф. Марія ОЛІЯР